

механізм захисту цих прав. Вирішенням цих важливих питань може стати запровадження спеціального нормативно-правового акту який чітко врегулює і значно знизить нагальність питання ефективного правового врегулювання цієї сфери цивільних правовідносин.

Список бібліографічних посилань:

1. Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я. Медичне право України: підручник/за заг. ред. С. Г. Стеценка. Київ: Прав. єдність, 2008. 507 с.
2. Колоколов Г. Защита прав пациентов. М.: ГроссМедиа, 2009. 192 с.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

Одержано 22.04.2017

УДК 347.1

Олександр Васильович Соболев,

доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5720-7844>

СМЕРТЬ ЯК БЛАГО

В свій час аналізуючи поняття «благо», останньому було надане наступне визначення. Благо – це предмет, явище, або дія, які виникають або в результаті стихійного розвитку природи (природні блага), або як предмет культури, продукти діяльності людини, що виражають визначену цінність (суспільні блага) і призначене для задоволення визначених потреб людини [1, с. 122]. Звісно, що до природних благ повною мірою можна віднести таке благо як життя. За Конституцією України (ст. 3) життя людини визнається найвищою соціальною цінністю. Стаття 201 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) передбачає, що одним із особистих немайнових благ, яке охороняється цивільним законодавством є життя. Зрозуміло, що якщо життя є певним благом, то відповідно антипод життю – смерть необхідно віднести до негативного явища, зла.

Роблячи попередні висновки нібито становиться зрозуміло, що смерть – це зло, і про її стан як блага не може бути й мови. Але це тільки на перший погляд.

Перш за все необхідно з'ясувати, чи дійсно життя і смерть є протиріччям одне одному. Як зазначає Т. Олдак категорії «життя» і «смерть» є взаємовиключними одна по відношенню до іншої, оскільки коли існує одна, існування іншої неможливо [3, с. 432]. Свого часу А. П. Зільбер висловлював думку про те, що смерть є складовою частиною життя і притому – її неминучою частиною [4, с. 20]. Складно зробити в цьому випадку будь-який категоричний висновок. Слід тільки додати, що окремі філософи і теологи вважають, що душа людини продовжує своє існування втративши лише тілесну оболонку. Цілком об'єктивні і доволі достовірні статистичні дослідження свідчать, що на даному етапі розвитку наших знань про природу та суспільство помирає 100 відсотків населення землі [4, с. 19]. Тобто на сучасному етапі розвитку науки смерті не уникнути, і тому вважається за необхідне розглянути проблему як зробити смерть приємною, нестрашною та легкою, щоб для людини, яка помирає, вона стала дійсно благом.

Не має жодного сумніву, що зазначені в Конституції України і ЦК України блага (життя та здоров'я) нерозривно пов'язані одне з одним. Зрозуміло, що стан здоров'я повинен бути таким, щоб особа могла жити [5, с. 10]. Але, як показує практика, деякі захворювання викликають значні фізичні та моральні страждання. Медицина завжди замислювалася над тим, як полегшити страждання хворого. Нерідко, коли лікарі впевнені, що результат один – смерть, виникає логічне питання, навіщо продовжувати муки пацієнта штучним підтриманням життя. Може полегшити його долю, зробив смертельну ін'єкцію, припинив його страждання [6, с. 98].

Благо життя безпосередньо без такого блага як здоров'я становиться не аби яким тягарем для людини. І в цьому випадку необхідно замислитися про необхідність повернутися до розгляду на законодавчому рівні проблеми застосування евтаназії до таких хворих. Здається, вона просто необхідна для позбавлення людини від довготривалих фізичних та моральних страждань.

Слід також звернути увагу на деякі висловлювання деяких християнських релігійних діячів. Свт. Амвросій Медиоланський в своєму трактаті «Про благо смерті» зазначав, що згідно язичеським філософам смерть не є зло, вона це тільки відсутність будь-яких відчуттів. Для християнина смерть повинна бути довгоочікуваною і не порівнянною з будь-яким життєвим благом зустрічі з Христом, самим бажаним воз'єднанням душі з Богом, якому вже не перешкоджають ніякі тілесні перешкоди. Смерть приходить в світ для припинення гріха, але зовсім не означає кінець світу. Смерть ховає гріх і пробуджує чесноти душі [7, с. 7].

Підводячи підсумок розглянутому питанню хотілося би звернути увагу на той факт, що в певних обставинах, пов'язаних перш за все із станом невиліковно хворої людини, коли життя стає для неї скоріше болісним тягарем ніж благом, припиненням страждань для неї є смерть яка дійсно стає єдиним благом.

Також необхідно зазначити, що обрана тема підлягає більш детальному вивченню, особливо це пов'язано з приділенням суспільством все більшої уваги до проблеми трансгуманізму, згідно якого людина перетворюється в надлюдину, якій не буде відоме поняття смерть взагалі.

Список бібліографічних посилань:

1. Соболев О. В. Поняття блага // Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (Харків, 30 трав. 2015 р.). Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2015. 468 с.
2. Олдак Т. Особисте немайнове право – право на життя // Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (Харків, 22 трав. 2010 р.). Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 458 с.
3. Зильбер А. П. Трактат об эйтаназии. Петрозаводск: Изд-во ПетрГУ, 1998. 464 с.
4. Резник Е. С. Право на жизнь: гражданско-правовые аспекты: монография. М.: Юрлитинформ, 2010. 184 с.
5. Романовский Г. Б. Гносеология права на жизнь. СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. 370 с.
6. Свт. Амвросий Медиоланский. О благе смерти/пер. с лат., вступ. стат. и прим. Н. Крамар. Киев: Изд-тво муж. монастыря «Свято-Покровская Голосеевская пустынь», 2013. 48 с.

Одержано 24.04.2017